

فرا تحلیلی بر نظرات موافق و مخالف فیلترینگ

مطالعه موردی اینستاگرام
جامعه تحقیق: نخبگان حوزوی، دانشگاهی و مدیریتی

یکی از مسائل بحث برانگیز کشور که سال هاست در میان خواص و عوام مردم مطرح بوده است، مسئله فیلترینگ است. این مسئله جنجالی، به ویژه در زمانی که بحث مسدودسازی یک یا چند سکوی خارجی از سوی حاکمیت مطرح می شود، به اوج حساسیت خود می رسد. امروز نیز در شرایطی که کشور جمهوری اسلامی ایران به دلیل مدیریت التهاب و اغتشاشات، دسترسی به سکوهای خارجی از جمله واتساپ و اینستاگرام را محدود ساخته است، زمزمه تداوم این مسدودسازی به گوش می رسد. بدیهی است که با وجود حدود ۵۰ میلیون کاربر فعال و نیمه فعال، این موضوع به سرعت به یکی از پرچالش ترین موضوعات فضای مجازی تبدیل شود و مجدداً گفتگوهای موافقان و مخالفان فیلترینگ، بیش از پیش داغ شود.

از این رو دفتر مطالعات اسلامی و ارتباطات حوزوی مرکز ملی فضای مجازی، در میان نخبگان حوزوی و دانشگاهی و نخبگان سیاسی و مدیریتی، این موضوع را به چالش گذاشت و به طور مبسوط، نظرات طرفین مسموع گردید. در ادامه فرا تحلیلی از ادله موافقین و مخالفین فیلترینگ اینستاگرام از جنبه های اقتصادی، امنیتی، فرهنگی و سیاسی و نظر نهایی این دفتر معروض می گردد. امید است که در جهت تصمیم گیری شورای عالی فضای مجازی در این خصوص، مفید فایده واقع شود.

بعد اقتصاد

با توجه به آنکه بخشی از مردم تمام کسب و کار و بخشی دیگر رونق کسب و کارشان را از طریق اینستاگرام رتق و فتق می کنند، فیلترینگ ناگهانی در این شرایط اقتصادی، می تواند لطمه قابل توجهی به کسب و کارهای مجازی وارد سازد. طبق برخی بررسی ها بین ۴۰۰ هزار تا ۳ میلیون کسب و کار در اینستاگرام وجود دارد و ۹ تا ۱۰ میلیون نفر در این پلتفرم کسب درآمد می کنند. در این بخش به بررسی نظرات موافق و مخالف فیلترینگ اینستاگرام بر اقتصاد مردم می پردازیم:

دلایل موافقان فیلترینگ

۱. جلوگیری از خروج بی رویه ارز از کشور جهت خرید پهنای باند سکوهای خارجی
۲. تقویت سکوهای داخلی با افزایش اقبال به این سکوها پس از فیلتر سکوهای خارجی
۳. ایجاد زمینه برای جهانی شدن سرویس های داخلی بیشتر
۴. کاهش امکان درآمدزایی دشمنان از اینستاگرام
۵. افزایش رونق کسب و کار با انتقال کسب و کارهای داخلی به سکوهای داخلی
۶. افزایش سرعت اینترنت داخلی در نتیجه کاهش مصرف اینترنت بین الملل
۷. افزایش امنیت کسب و کارهای مجازی در سکوهای داخلی
۸. امکان نظارت، پیگیری و برخورد با کسب و کارهای محرمانه مانند قمار و شرط بندی در سکوهای داخلی
۹. بازاری از هزینه های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دشمن که از طریق مدیریت رسانه ای و جنگ شناختی در بستر اینستاگرام و... ایجاد می شود.

دلایل مخالفان فیلترینگ

۱. وجود بیش از ۵ میلیون کسب و کار در اینستاگرام
۲. وجود بین ۳۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار کسب و کار بدون مایزای خارجی
۳. سرمایه گذاری و هزینه مالی و زمانی بسیاری از مشاغل اینستاگرامی برای جذب فالوور
۴. ارزش مالی پیج های اینستاگرامی با توجه به تعداد دنبال کننده تا ارقام چند ده میلیونی و میلیاردي
۵. جایگزینی سکوی جدید، نیازمند زمان جهت انتقال نرم است. انتقالی که همراه با رضایت کاربر باشد.
۶. وجود معاملات نیمه کاره در کسب و کارهای اینستاگرامی که به دلیل فیلترینگ دفعی ناکام مانده و در برخی موارد امکان احقاق حقوق مربوطه وجود ندارد.
۷. افزایش نرخ ورشکستگی، فقر و بیکاری.
۸. احتمال خرید صفحات با تعداد فالوورهای بالای مذهبی، علمی و زرد توسط جریان های معاند، کاسبان قمار، پول های کثیف و دیگر عناصر نامطلوب.
۹. رونق بازار فیلتر شکن و دیگر فناوری های حاکمیت گریز
۱۰. احتمال کوچ کسب و کارها به دیگر سکوهای جهانی همچون تجربه فیلترینگ تلگرام، قطعی اینترنت در آبان ۹۸
۱۱. احساس عدم امنیت شغلی در سکوهای داخلی به دلیل ضعف های فنی و تجربه های ناموفق همچون شبکه اجتماعی کلوب، بلاگفا و دیگر سکوهای منحل شده.
۱۲. احتمال کندی و اختلال در اینترنت داخلی با افزایش بار ترافیکی
۱۳. محدود بودن جامعه مخاطبان کسب و کارها در پلتفرم های داخلی به نسبت سکوهای خارجی
۱۴. عدم انگیزه و ضعف توانایی پلتفرم های داخلی در پشتیبانی از کسب و کارهای خارجی یا با مخاطب بین الملل
۱۵. ضمانت شرعی و اخلاقی حاکمیت در پرداخت خسارات وارده به کسب و کارها به دلیل تحمیل فیلترینگ پس از آزادی چندساله فعالیت در اینستاگرام

بعد امنیت

امنیت ملی اهمیت بالایی دارد و حامیان و مخالفین فیلترینگ اینستاگرام حول آن نظرات مختلفی دارند. به ویژه آنکه این روزها درگیریک اعتراض اجتماعی در کف خیابان هستیم و از نظر بسیاری از تحلیل گران، فضای مجازی در شکل گیری، جهت دهی و مدیریت آن تاثیرگذار است.

دلایل موافقان فیلترینگ

۱. ایجاد فضا برای جولان منافقین و دشمنان انقلاب اسلامی.
۲. عدم امکان مدیریت و برخورد با محتوای مجرمانه و ضد امنیتی در اینستاگرام.
۳. افزایش بی قانونی در کشور.
۴. نقض حریم خصوصی افراد توسط بیگانگان.
۵. تاثیرگذاری دشمن بر افکار عمومی در مقاطع حساس مثل انتخابات ریاست جمهوری و مجلس.
۶. وجود تحریم های سایبری همچون حذف عکس یا هشتک های حاج قاسم از اینستاگرام.
۷. عدم توانایی پلیس در شناسایی مجرمین سایبری در سکوها های خارجی.
۸. اعانه اقتصادی و اطلاعاتی بر ظالم.
۹. امکان سوء استفاده با اشراف اطلاعاتی بر مسئولین و نخبگان کشور.
۱۰. عدم امکان نظارت، کنترل و مدیریت رفتار مردم در پلتفرم های خارجی.

دلایل مخالفان فیلترینگ

۱. مخاطره امنیتی در اثر اعتراض عمومی با محدودیتی بزرگ همچون فیلترینگ پرکاربردترین شبکه اجتماعی کشور، به ویژه در شرایطی که برخی از مردم به دلیل یک محدودیت اجتماعی (گشت ارشاد و قانون حجاب) معترض اند.
۲. افزایش ضریب نفوذ فیلتر شکن به دلیل استفاده عموم مردم از فیلتر شکن و تبدیل ایران به آلوده ترین کشور از نظر بد افزارها.
۳. افزایش روز افزون رمزنگاری دیتا با افزایش ضریب نفوذ فیلتر شکن و کاهش توان نظارتی و رصدی حاکمیت بر محتوای فضای مجازی و مقابله با جرایم سایبری.
۴. عدم تمایل بخشی از مردم به سکوها های داخلی، به دلیل حس شنود، نبود آزادی عمل و... با وجود تجربه پیام رسان هایی همچون اپتا و سکوها های همچون آپارات.
۵. ایجاد نارضایتی و سلب اعتماد عمومی و کاهش سرمایه اجتماعی نظام در اثر اجبار کاربران اینستاگرام بر مهاجرت به نمونه های داخلی.
۶. نفرت پراکنی و سوء استفاده های سیاسی و انتخاباتی (در آستانه انتخابات مجلس) شبکه های داخلی و خارجی به بهانه فیلترینگ اینستاگرام.
۷. وجود دیگر اهرم های بازدارنده از مداخلات امنیتی، از جمله تقویت زیرساخت های کشور به منظور انجام حملات سایبری گسترده به زیرساخت ها و اطلاعات کشورهای متخاصم، ایجاد فضای ابری گسترده و ارائه خدمات میزبانی قوی در جهان، به منظور تقویت حکمرانی داده در سطح جهانی.

بعد فرهنگ

شاید چالشی ترین بعد، در بحث فیلترینگ یا عدم فیلترینگ اینستاگرام، به ویژه در نگاه متدینین جامعه، بعد فرهنگی آن است. اگرچه تقریباً در نامناسب دانستن محتوای فعلی اینستاگرام و عوارض فرهنگی آن، کمتر اختلاف وجود دارد، لیکن باز در اتخاذ رویکرد مواجهه با آن، اختلافات بسیاری وجود دارد.

دلایل موافقان فیلترینگ

۱. تبدیل شدن اینستاگرام به بستری برای اشاعه فحشا.
۲. وجود نگرانی در میان والدین از فعالیت فرزندان در سکوها های خارجی.
۳. شیوع پدیده ناهنجار سلبریتی گری.
۴. هدر رفت میلیون ها ساعت وقت با ارزش افراد جامعه با اینستاگردی.
۵. حضور جوانان در تیررس آماج شبهات اعتقادی، مذهبی، سیاسی و...
۶. نقض حریم خصوصی افراد جامعه.
۷. ترویج فرهنگ خود نمایی، مادی گرایی، شهرت طلبی، شهوت پرستی و...

دلایل مخالفان فیلترینگ

۱. افزایش وزن محتوای مخرب و لهو در فضای اینستاگرام با خالی کردن عرصه توسط مومنین و عموم مسلمانان.
۲. تسهیل دسترسی به محتوای مجرمانه با افزایش ضریب نفوذ فیلتر شکن.
۳. تضعیف پایداری جامعه با تصویب و اعمال متحکمانه قوانین خلاف عرف.
۴. تقویت انگیزه مهاجرت سایبری مردم از دامنه حکمرانی جمهوری اسلامی، با استفاده از فناوری های حاکمیت گریز.
۵. مسدود شدن راه ارتباطی بسیاری از فعالان فرهنگی و تضعیف تبلیغات اسلامی روحانیون در گستره برون مرزی.
۶. خود تحریمی فرهنگی با مسدود شدن راه ارتباطی بسیاری از مردم کشورهای جهان که در اینستاگرام از بدنه عمومی ایرانی ها خوراک فکری و عقیدتی می گیرند.
۷. عدم وجود سکوی مشابه تحت حکمرانی ج.ا.ایران (تنها در صورتی فیلترینگ اینستاگرام توصیه می شود که شبکه های اجتماعی اسلامی جهانی ایجاد شود و تمام مردم جهان را با شیوه هایی دعوت به خروج از این پلتفرم و جایگزینی سکوها های سالم اجتماعی شوند).

بعد سیاست

کشورها به ویژه کشورهای استعماری و سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی در دنیای امروز، نسبت به عملکرد جمهوری اسلامی، حساسیت ویژه‌ای دارند و مترصد فرصتی هستند تا از آن برای اهداف سیاسی خود و تضعیف حاکمیت در داخل و خارج از کشور، بهره‌برند. از این روی یکی از جوانب فیلترینگ اینستاگرام که در فرایند تصمیم‌گیری باید مد نظر داشت، جنبه سیاسی آن در ابعاد داخلی و خارجی است.

دلایل موافقان فیلترینگ

۱. غرب‌گرایی و ضعف در خودباوری در میان آحاد مردم بدلیل سکوهای خارجی با وجود مشابه داخلی.
۲. عدم امکان مقابله با اخبار جعلی در بسترهای خارجی.
۳. تضعیف حاکمیت و دعوت به اغتشاشات و اعتراضات سیاسی با جنگ‌های رسانه‌ای و شناختی، در بستر اینستاگرام.

دلایل مخالفان فیلترینگ

۱. تضعیف مقبولیت، مشروعیت و کارآمدی نظام (در فضایی که جمعیت حداکثری مردم، با جواز و همراهی حاکمیت، بخشی از زندگی خود را بر بستر اینستاگرام تعریف و پیاده کرده‌اند، فیلترینگ یکباره اینستاگرام، موجب بی‌اعتمادی عمومی به نظام می‌شود).
۲. ایجاد التهاب و احتمال داغ شدن دوباره تنور اغتشاشات در جامعه.
۳. ایجاد شکاف حاکمیت-ملت به دلیل بی‌ارزش‌انگاری خواست مردم.
۴. ایجاد و تعمیق شکاف حاکمیت-ملت به دلیل فعالیت صفحات رهبر معظم انقلاب و بسیاری دیگر از مسئولین، در پلتفرم‌های خارجی از جمله توئیتر و اینستاگرام و محرومیت عموم مردم از این بسترها.
۵. تقلیل فعالیت‌های نرم جمهوری اسلامی ایران به موضع تدافعی با ایجاد محدودیت برای صدور اسلام و تفکر انقلابی که در بسترهای جهانی از جمله اینستاگرام صورت می‌پذیرفت.
۶. کاهش قدرت دیپلماسی عمومی ج.ا.ایران (اینستاگرام را می‌توان از یک زاویه، بستری برای دیپلماسی عمومی بین ملت‌ها خواند که جریان‌سازی بین‌المللی رویداد اربعین، یکی از آورده‌های این دیپلماسی است که با فیلترینگ اینستاگرام، این فرصت از دست خواهد رفت. فضای دیپلماسی مهمتر از آن است که به نداشتنش بتوان رضایت داد بلکه طی یک فرآیندی باید با فضای مناسب‌تر جایگزین کرد. مانند سازمان بین‌الملل که تحت حاکمیت استکباری است اما بدون جایگزین قابل حذف نیست).
۷. تضعیف قدرت سیاسی ج.ا.ایران در حکمرانی فضای مجازی. (اصل تلاش ج.ا.ایران بر فیلترینگ سکوهای خارجی، حاکی از عدم فهم قاعده بازی در فضای مجازی است. قاعده در فضای مجازی، توسعه جهانی مرزهای حکمرانی است. بازی تدافعی ایران، به مثابه مریی فوتبالی است که تمامی بازیکنانش را برای بازدارندگی تیم مقابل از گل زدن، در محدوده ۱۸ قدم جانمایی می‌کند. این اقدام ناشی از عدم فهم زمین بازی است و چیزی جز شکست را در پی نخواهد داشت).

دیدگاه دفتر مطالعات اسلامی

۱. در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای فیلترینگ اینستاگرام، تدبیر لازم در محورهای ذیل صورت پذیرد:

- اقناع مردم و جلب اعتماد عمومی
- حفظ معیشت و کاهش و یا جبران خسارات احتمالی کاربران
- حفظ امنیت و تدبیر در مواجهه با سوءاستفاده‌های رسانه‌ای دشمن
- آینده‌نگری به ویژه در خصوص مهاجرت به دیگر شبکه‌های خارجی و فناوری‌های حاکمیت‌گریز (بلاکچین، تور، اینترنت ماهواره‌ای و...)
- پیشگامی مسئولین نظام در تحریم سکوهای خارجی با حذف اکانت.

۲. تقویت شبکه‌های اجتماعی و دیگر سکوهای داخلی به منظور توسعه جهانی مرزهای سایبری ج.ا.ایران
۳. ایجاد شبکه‌های اجتماعی جهانی با توجه به سبک زندگی اسلامی

